

ἁρμονία, καθ' ἣν ζῶσιν ἐν ὀργανικῇ πρὸς ἄλληλα ἐνότητι καὶ ἁρμονικῇ συνυπάρξει τῆς ἀπείρου σοφίας καὶ ἀγαθότητος τὰ δημιουργήματα, εὐμηχάνως κινῶν καὶ ἀσκῶν τὸ παρατηρητικὸν καὶ ἐγείρων τὸ ἐνδιαφέρον, ἐξ οὗ ὁ νοῦς ὀξύνεται καὶ μυστηριωδῶς ὑψοῦται εἰς ἀντίληψιν τῶν πάντοιων ἐκδηλώσεων τῆς ζωῆς τοῦ δημιουργοῦ ἀγαθοποιῆας καὶ τῆς ἀπ' αὐτῆς ἀκτινοβολουμένης θείας τοῦ καλοῦ ἀναλαμπῆς, ἥτις διὰ τοῦ ἐνθουσιασμοῦ ἰσχυρῶς ἐλαύνουσα κινεῖ τὴν βούλησιν πρὸς τὸ ἀγαθόν, ἐνισχύει αὐτὴν πρὸς κατανίκησιν τῶν ἀντιπιπτόντων ἀπὸ τοῦ ὑλικοῦ κόσμου κωλυμάτων ἐν τῇ πραγματώσει αὐτοῦ, καὶ οὕτω χρησιμεύει ὡς ἀναγκαῖος καὶ ἄρρηκτος δεσμός τῆς κοίτης καὶ πράξεως τοῦ γινώσκειν καὶ βουλεσθαι. Διότι ἄνευ αἰσθημάτων καὶ ἐνθουσιασμοῦ ἐκ μόνης τῆς γνώσεως καὶ τοῦ ψυχροῦ ὑπολογισμοῦ θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ τοῦ καθήκοντος ἐπιτέλεσις ὡς θὰ ἦτο ἀδύνατος ἡ παραγωγὴ καρπῶν ἄνευ φύλλων καὶ ἀνθέων.

Καὶ εἰ τῶν φυσικῶν ὄντων, καὶ μάλιστα τῶν ὀργανικῶν, δὲν φέρει τὴν οὐράνιον τοῦ καλοῦ σφραγίδα ἐντετυπωμένην ἐν τῇ σωματικῇ αὐτοῦ διαμορφώσει ἀπὸ τοῦ κοχλίου καὶ τῆς τευθίδος μέχρι τοῦ ἀνθρώπου, ἀπὸ τοῦ μύκητος μέχρι τῆς ὑψικόμου δρυός; Ἐν πᾶσι καὶ παντοῦ βασιλεύει ἡ ἰσότης καὶ ἀντιστοιχία τῶν μελῶν, ἡ ἀναλογία καὶ ὁ ρυθμὸς ἐν τῇ κινήσει, ἡ τῶν ὀργάνων σκοπιμότης, καὶ ἡ πρὸς πλήρωσιν τοῦ νόμου δι' ἃν ἐτάχθη ἕκαστον ὃν εὐσκοπος τῶν μελῶν καὶ τοῦ ὅλου διάπλασις. Παντοῦ καὶ ἐν πᾶσι κρατοῦσιν οἱ αἰώνιοι νόμοι τῆς ἁρμονίας, ἀφ' ὧν ἀποκαλυπτομένων, ἀπαστρέπτει οὐράνιος ἀκτίς, ἥτις προσπίπτουσα εἰς τὴν ἀγνὴν τοῦ παιδὸς ψυχὴν διὰ μυστηριώδους ἐλατηρίου ἐγείρει ἐν αὐτῇ τὴν χαρὰν καὶ τὸν ἔρωτα πρὸς τὴν θεῖαν αὐτῆς καταγωγὴν, τὴν ἰδέαν, καὶ πληροῖ αὐτὴν ἐνθουσιασμοῦ. Ἐκ τούτου δ', ὡς εἴρηται, κυριώτατα ὁ ἄνθρωπος δύναται ν' ἀντλήσῃ τὸ φρόνημα καὶ τὴν καρτερίαν ἐν τῇ ἐπιτελέσει τοῦ πάντοιου καθήκοντος, καὶ μεταρσιούμενος εἰς ὑψηλοτέρας ἐννοίας ν' ἀπαλλαχθῇ τῶν ταπεινῶν ἐγωϊστικῶν ὀρέξεων τῆς ἐν παντὶ ἰδιωφελείας καὶ ἀποκτήσῃ τὴν ἠθικὴν τὸν ἐλευθερίαν.

Ἄν δὲ ἐκ τῆς διδασκαλίας τῆς φύσεως καὶ τῶν φυσικῶν προϊόντων τοιαύτην ὁ ἀληθὴς διδάσκαλος ἀρύεται δύναμιν πρὸς τε τὴν τοῦ πνεύματος ἀσκήσιν καὶ ἀνάπτυξιν καὶ τὴν τοῦ ἥθους μόρφωσιν, ἡλίαν πρὸς τοῦτο δύναται ν' ἀντλήσῃ ἐκ τῆς εὐμεθόδου διδασκαλίας τῶν προϊόντων τῆς ἀνθρωπίνης ἐνεργείας» ἦτοι ἐκ τῶν ἱστορικῶν ἐν γένει καλουμένων γνώσεων, ἐν αἷς αἱ τοῦ ἀνθρώπου πράξεις καὶ οἱ λόγοι; Ἐν τούτοις μάλιστα ὁ ἐπιστήμων τοῦ ἔργου τοῦ διδάσκαλος θέλει κατὰ μικρὸν καὶ διὰ τῆς ἐν τοῖς ἀπλουστέροις ἀσκήσεως καὶ ἐπιτηδείας ἀφῆ-

κρίσεως τῶν πνευματικῶν δυνάμεων κατορθώσει οὐ μόνον τὰ καθ' ἑκάστη τῶν ἀνθρωπίνων πράξεων καὶ τῶν τοῦ βίου νὰ διδάξῃ ἐμπειρικῶς, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀποκαλύψῃ τοὺς ἠθικοὺς νόμους τοὺς ἐν ταῖς ἀνθρωπίνους λεληθότως κρατοῦντας καὶ τὸ δράμα τῆς ἱστορίας συνέχοντας καὶ τὰς τύχας καὶ τὰς περιπετείας τῆς ἀνθρωπότητος ἐξηγοῦντας. Ἀπὸ τούτων δὲ θέλει ἐκάστοτε ἐξάγει τὸ καθολικώτατον τοῦτο πόρισμα, ὅπερ ἐν τῷ ἠθικῷ κόσμῳ χρησιμεύει ὡς ἀσβεστος λαμπτήρ φωτίζων τὴν βούλησιν, ὅτι ἐν πάσῃ τοῦ ἠθικοῦ νόμου ἀθετήσῃ περιέχεται τὸ σπέρμα τῆς τιμωρίας τοῦ παραβάτου, καὶ ὅτι ὡς ἐν τῇ φύσει ἢ τῶν φυσικῶν νόμων ἀναγκαιότης σώζει καὶ συντηρεῖ τὴν τῶν ὄντων ἀρμονικὴν ὑπαρξιν, οὕτω καὶ ἐν τῇ ἱστορίᾳ ἢ τοῦ ἠθικοῦ νόμου ἐν παντὶ ἀδυσώπητος ἐφαρμογὴ καὶ τήρησις διατηρεῖ τὴν ἀρμονικὴν συμβίωσιν τῶν ἀνθρώπων ἐν πολιτικαῖς κοινωνίαις καὶ ἀσφαλίζει τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὴν εὐδαιμονίαν τῶν ἐθνῶν καὶ τῶν ἀτόμων. Καὶ ἐκ τῆς διδασκαλίας τῶν ἀγώνων τοῦ ἀνθρώπου εἴτε καθ' ἑαυτόν, εἴτε ὡς μέλους κοινωνίας, ἢ ἔθνους τῶν τε πρὸς ἐξήγησιν καὶ καθυπόταξιν τῆς φύσεως εἰς ἐξυπηρέτησιν τῶν χρειῶν του καὶ τῶν πρὸς ἀναγνώρισιν καὶ ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων αὐτοῦ ὡς ἔντος λογικῆ καὶ ἐλευθέρου, πρὸς προαγωγὴν τῶν κοινωνικῶν συμφερόντων καὶ καθω-
ράισιν τοῦ βίου διὰ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς τέχνης, ἀνεξάντλητον ἔχει πηγὴν πολυτίμου καὶ δραστηκωτάτης μορφωτικῆς διδασκαλίας.

Μάλιστα δὲ ἀκένωτος παρίσταται τῷ ἐμπείρῳ διδασκάλῳ ὁ παιδαγ. Οη-
σαυρὸς ὁ ἀπὸ τῆς γλωσσικῆς διδασκαλίας καὶ δὴ ὁ ἀπὸ τῆς βασιλίδος τῶν γλωσσῶν τῆς τῶν ἡμετέρων προγόνων τῆς περιλαμβανούσης τὰ τοῦ λόγου ἀμίμητα ἀριστοτεχνήματα. Ἡλικὴ ἐν τούτοις δύναμις καὶ πρὸς τὴν τοῦ νοῦς ἄσκησιν καὶ πρὸς τὴν ἤθους καὶ τοῦ χαρακτήρος διαμόρφωσιν, ἂν βού-
λεται ὁ διδάσκαλος καὶ δύναται νὰ ἐπωφεληθῇ αὐτὴν οὐ μόνον ἐν ἐρμηνευ-
τικῇ διδασκαλίᾳ, ἀλλὰ μάλιστα ἐν γραπτῇ ἄσκήσει ἀναλόγως τῇ τοῦ παιδὸς ἀναπτύξει· πᾶσα λέξις, πᾶν μόριον εἶνε αἰσθητὸν σημεῖον τῆς τοῦ πνεύματος κινήσεως, καὶ τῆς ἀντιληπτικῆς καὶ παραστατικῆς ἐνεργείας. Ἀλλὰ ἐν τῷ αἰσθητῷ τούτῳ σημείῳ ὡς διὰ διαφανοῦς σώματος ὑποφαίνονται τὰ ἔχνη τῆς κινήσεως καὶ ἐνεργείας τοῦ πνεύματος τοῦ συγγραφέως πρὸς ἀντίληψιν καὶ παράστασιν ἐξ ἀντικειμένου ἢ νοουθεωρήτου ἐννοίας ἐν ἀμιμήτῳ χάριτι καὶ θαυμαστῇ ἀκριθείᾳ, ἧς ἢ ζήλωσις ἐν τῷ γραπτῷ λόγῳ ἀσκεῖ τὸν νοῦν νὰ ἐνεργῇ τὰς αὐτὰς ἀκριβεῖς λεπτὰς καὶ ἐπιχαρίτους ἐνεργείας καὶ κινήσεις, καὶ ὠθεῖ εἰς ἀντενέργειαν καὶ παραγωγὴν καὶ εἰς μόρφωσιν ὕφους ἐν τῷ λόγῳ. Ἡ εὐμήχανος δὲ ἀπεικόνισις τοῦ νοῦς καὶ τοῦ κάλλους τῆς λέξεως καὶ τῆς περιόδου πρὸ τοῦ μαθητοῦ, τῆς χρωματιστικῆς δυνάμεως τῶν μορίων, ἢ ἀπὸ

τῶν σχημάτων καὶ τῶν τρόπων χάρις καὶ τὰ τούτοις ἔμοια, εἶνε καὶ τοῦ νοῦς ἀσκητικὰ καὶ πηγὴ θελγῆτρων, ἅτινα καθιστῶσι τὴν τῆς γλώσσης διδασκαλίαν ἡδυτέραν παντὸς ἄλλου μαθήματος· οὐδ' αὐτοὶ οἱ γραμματικοὶ τύποι στεροῦνται τὸ παράπαν πνευματικῆς ἡδονῆς προσηκόντως διδασκόμενοι.

Τοιαύτη ζῶσα διδασκαλία πανταχοῦ σήμερον τῆς Εὐρώπης λειτουργεῖ ἐν τοῖς σχολείοις παντὸς βαθμοῦ, ἀνθρωπιστικὴ καὶ μορφωτικὴ, ἀρχομένη ἀπὸ τοῦ σχολείου ἐν κήποις καὶ λήγουσα ἐν τῷ Γυμνασίῳ. Ἀπὸ τῆς ἀναθεωρήσεως καὶ εὐμεθοῦς ἐπεξεργασίας τῶν στοιχειωδῶν ἐννοιῶν, ἃς νεκρὰς καὶ ἀνεπεξεργάστους ἀποκομίζει ὁ παῖς ἀπὸ τοῦ οἴκου μέχρι τῶν πολυσυνθέτων γνώσεων καὶ ἀληθειῶν. Ὁ κάλυξ τοῦ ἀνθους, τὸ φύλλον τοῦ φυτοῦ, ἢ τοῦ ῥύακος κίνησις, τὸ σκίρτημα τοῦ ἐριφίου, ἢ πτώσις τῆς βροχῆς, τὸ σελάγισμα τοῦ φωτός, τὸ σχῆμα τούτου τοῦ σκεύους, τὸ ἀπλούστατον προϊόν τῆς ἀνθρωπίνης χειρουργίας, ὁ ἀφελέστατος μῦθος, τὸ ἀπλούστατον ἱστορικὸν ἢ βιωτικὸν συμβάν, πάντα ἐν καιρῷ μετ' ἐπιστημοσύνης καὶ εὐμεθοῦς διδασκόμενα, δύνανται νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς ὑποκείμενα ζώσης ἠθικῆς διδασκαλίας κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἥττον μορφωτικῆς καὶ κινητικῆς τοῦ πνεύματος. Ἀλλὰ πρὸς τοῦτο ὁ διδάσκαλος ἀνάγκη νὰ ἦνε ἐπιστήμων τοῦ ἔργου του διὰ προσηκούσης θεωρητικῆς διδασκαλίας καὶ πρακτικῆς ἀσκήσεως καὶ πεπληρωμένος ἐνθέου διδακτικοῦ ἔρωτος. Ὁ οὕτω παρεσκευασμένος διδάσκαλος ἤθελε κατορθώσει διὰ πεφωτισμένης διδασκαλίας ἐν τοῖς ἀνωτέροις σχολείοις καὶ μετὰ τὴν ἐν τοῖς ἀπλουστέροις ἀσκήσιν τοῦ νοῦς ν' ἀποκαλύψῃ κατ' ὀλίγον τὰς ὀρθὰς καὶ καθαρὰς τοῦ τε ἐκτός καὶ τοῦ νοοθεωρήτου κόσμου ἑλληνικὰς ἀντιλήψεις καὶ τὰς καλλιτέχνους παραστάσεις τοῦ καλοῦ, καὶ τοῦ ἀγαθοῦ τοῦ ἐν τῇ φύσει καὶ τῇ ἱστορίᾳ, τὰς ἐν τοῖς θησαυροῖς τῆς προγονικῆς ἡμῶν φιλολογίας ἀποτεθησαυρισμένας ἐν ἀπαραμίλλῳ ἐξιδεώσει καὶ καλλιτέχνῳ τοῦ λόγου μορφῇ, ἀφ' ἧς ἐτράφησαν καὶ θὰ τρέφωνται ὡς διὰ πνευματικῆς ἀμβροσίας πάντα τὰ ἔθνη.

Ἀνάγκη τέλος νὰ γνωσθῇ παρὰ πάντων καλῶς, ὅτι ὁ σκοπὸς τοῦ σχολείου δὲν εἶνε μόνον τὸ εἰδέναι, ἀλλὰ τὸ δι' αὐτοῦ βούλεσθαι, ὅτι σκοπὸς τοῦ σχολείου δὲν εἶνε νὰ παρασκευάζῃ ἀνθρώπους ἐξύπνους καὶ ἐπιτηδείους, οὐδὲ νὰ παρέχῃ ὅπως δῆποτε ἐμπειρίαν τινὰ χρήσιμον ἐν τῷ κοινωνικῷ ἢ πολιτικῷ βίῳ, ἢ νὰ πωλῇ ἕκαστος ἐπειτα πρὸς τοὺς ὁμοίους του, παχυνόμενος ἐκ τούτου ἐν ἐγωϊστικῇ μονώσει· ὅτι σκοπὸς τοῦ σχολείου δὲν εἶνε νὰ παρασκευάζῃ ἀνθρώπους βρενθυσμένους ἐπὶ ἠθικῇ καὶ ἀνάστομα ἔχοντας τὸ ὀνοματολόγιον πασῶν τῶν ἀρετῶν, ἑτοιμοὺς δὲ νὰ λησιμυνῶσι πάντα, ἂν παραστῇ χρεῖα νὰ ὑπηρετήσωσιν ἀτομικὰ τῶν συμφέ-

ροντα, ἀλλ' ἄνδρας δυναμένους καὶ βουλομένους νὰ ἐπιτελέσωσι τὸ ἑαυτῶν καθήκον· στοχαστικούς τοῦ ἀληθοῦς καὶ οὐχὶ τοῦ κατὰ δόκησιν συμφέροντος· πολίτας ἀγαθοῦς, ἄρχειν τε καὶ ἄρχεσθαι ἐπισταμένους καὶ ἠθικῶς ἐλευθέρους, καὶ πεπεισμένους, ὅτι ἡ εὐδαιμονία τοῦ ἀτόμου ἔγκειται ἐν τῇ ἐπικρατήσει τοῦ ἠθικοῦ νόμου, καὶ τῇ πραγματώσει τοῦ ἀγαθοῦ ἐν τῷ οἴκῳ, τῇ κοινωνίᾳ καὶ τῇ πολιτείᾳ. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν κατορθοῦται εἰμὴ δι' ἀγωγῆς καὶ παιδεύσεως πεφωτισμένης, ἐξεγειρούσης τὰς πνευματικὰς δυνάμεις εἰς ἔρευναν, ἀξυνοῦσης τὸν νοῦν δι' εὐαρέστου ἀσκήσεως καὶ θαλπούσης ἐπιμελῶς πρὸς βλάστησιν καὶ καρποφορίαν τὰ ἐν τῇ ψυχῇ τοῦ ἀγαθοῦ σπέρματα.

Ἀνάγκη νὰ κτηρυχῆ ὅτι ἡ Παιδεία, χωριζομένη τῆς δικαιοσύνης καὶ τῆς ἄλλης ἀρετῆς, εἶνε κακία λυμαιομένη τὰ ἔθνη καὶ τὰ θεμέλια τῶν πόλεων πᾶνυ σχολαίως καὶ λεληθότως ὑπερείπους· τέλος ἀνάγκη τὰ περὶ ἡμᾶς νὰ ἐξεγείρωσι καὶ τὸν σύλλογον τῶν διδασκάλων καὶ πάντας τοὺς ἔχοντας τὸ καθήκον νὰ προνοήσωσιν ὅπωςδῆποτε περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως· ἀνάγκη ν' ἀντηγήσῃ τό, «caveant consules». Ἡ ψευδοπαιδεία καὶ ἡ χρησιμοθηρία ἐν παντὶ ἀπειλεῖ νὰ καταποντίσῃ ἡμᾶς ἐρημοῦσα τὴν καρδίαν παντὸς αἰσθήματος εὐγενοῦς καὶ φιλανθρώπου καὶ ὑπερτρέφουσα τὸν ὄφιν τοῦ ἐγωῖσμοῦ, τὸν πατέρα πασῶν τῶν ἐν τῷ ἰδιωτικῷ καὶ δημοσίῳ βίῳ κακιῶν, ὧν τὴν ὀλεθρίαν ἐπίδρασιν ὁσημέραι αἰσθανόμεθα ἐκδηλουμένην διὰ δεινῶν συμπτωμάτων πανταχοῦ ἐν τῇ λειτουργίᾳ τοῦ κοινωνικοῦ καὶ πολιτικοῦ ἡμῶν ὀργανισμοῦ. Καί, ὑπερ χείριστον, τὸ κακὸν φαίνεται κατανεμόμενον οὐχ ἥττον τὰς γραμματισμένας καὶ ἐν τοῖς σχολείοις ἡμῶν πλείονα ἔτη κατατριβούσας κοινωνικὰς τάξεις, ἀφ' ὧν εἰκότως ἀνέμενον αἱ ὀλιγώτερον ἢ οὐδόλως τῶν ἀγαθῶν τῆς παιδείας μεταλαβοῦσαι τάξεις τοῦ λαοῦ κρείττονα παραδείγματα.

Τὸ σύμπτωμα δὲ τοῦτο εἰς ἐπιπόλαιον ὄφθαλμὸν ἠδύνατο νὰ ἐγείρῃ καὶ κἄπως ἤγειρε τὴν ἀμφιβολίαν καὶ τὸν δισταγμὸν παρὰ τοῖς πολλοῖς, ἂν τὰ γράμματα καὶ ἡ παιδεία εἶνε πρὸς ἠθικὴν μόρφωσιν συντελεστικά· ἀλλ' ὁ ἐταστικώτερον ἐμβασθύνων οὐδόλως ἠθελεν ἀμφιβάλλει ὅτι ταῦτα προέρχονται ἐκ τῆς ἐπικρατούσης παρ' ἡμῖν ἀψύχου καὶ ἀρρύθμου διδασκαλίας.

Ἀλλ' ἐπανέρχομαι ὅθεν ἀπεμακρύνθη ὑπὸ τοῦ λόγου παρασυρθείς καὶ σπεύδω εἰς σύντομον ἀφήγησιν τῶν πεπραγμένων τοῦ συμβουλίου. Καὶ ἀπὸ μὲν τῆς συστάσεως διδασκαλείων, ἐν οἷς μέλλουσι νὰ παρασκευάζονται διδάσκαλοι δυνάμενοι νὰ μορφώσωσι κατὰ τὰ ρηθέντα τοὺς παῖδας τῶν πολιτῶν ἀναμένεται ἡ ὑπὸ τοῦ συλλόγου ἐπιζητούμενη τοῦ δη-

μοτικοῦ σχολείου βελτίωσις, ἥτις, βεβαίως, ὑποθέτει ὑπαρχούσας ἐλλείψεις, ὧν ἀμυδρὰν εἰκόνα ἐπεχείρησα νὰ διατυπώσω ἐν τοῖς ἔμπροσθεν. Καὶ πρὸς τοῦτο τελεσφόρως εἰργάσθη ὁ ἡμέτερος σύλλογος καὶ δὲν θ' ἀποκάμῃ ἐργαζόμενος καὶ ἐν τῷ μέλλοντι. Διὰ δὲ τῶν ἐν συνελεύσει συζητήσεων μεθοδολογικῶν ζητημάτων ἀφορώντων εἰς εὐσχοπωτέραν ἐκάστου μαθήματος διδασκαλίαν ἐπεζήτησε καὶ θέλει ἐπιζητήσει ὁ σύλλογος τὴν ἐκ τῶν ἐνόητων ἄρσιν πολλῶν ἐκ τῶν ἐρηθέντων μειονεκτημάτων ἢ πλημμελειῶν τῆς διδασκαλίας. Κατὰ τὸ ἐφεστῶς ὅμως ἔτος ἠναγκάσθη τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ν' ἀναβάλῃ τὰς κανονικῶς κατὰ τὸ ἔαρ συγκαλουμένας εἰδικὰς συνελεύσεις τῶν ἐταίρων πρὸς συζητήσιν τῶν προκηρυγμένων ζητημάτων, ὡς ἐκ τοῦ ἐπικρατοῦντος σάλου, ὃν ὁ ἀγὼν τῆς ἀπελευθερώσεως τῶν δούλων ἀδελφῶν ἡμῶν ἐκίνησεν. Ἀλλαχοῦ ἐκ τῶν τοιούτων συνόδων καὶ συζητήσεων τῶν διδασκάλων πολλὰ καὶ μεγάλα περιήλθον ἀγαθὰ ἐν τῇ διδασκαλίᾳ καθόλου καὶ καθ' ἕκαστον ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τούτου ἢ ἐκείνου τοῦ μαθήματος. Ἐκεῖ αἱ σύνοδοι τῶν διδασκάλων συγκαλοῦνται καὶ κατὰ μικρὰς περιφερείας ἢτοι κατὰ ἐπαρχίας ἢ νομοὺς καὶ κατὰ μείζονας τακτικαὶ καὶ ἑκτακτοί, πολλάκις δὲ καὶ διεθνεῖς προκηρύσσονται δὲ τὰ θέματα πρὸ χρόνου ἱκανοῦ πρὸς μελέτην. Ἐν τοιαύταις δὲ συνελεύσειν ἐλύθησαν πολλάκις σπουδαιότατα παιδαγωγικὰ ζητήματα πρὸς φωτισμὸν καὶ τῶν συνεργομένων καὶ τῶν λοιπῶν διδασκάλων. Ὡστε καὶ παρ' ἡμῖν εὐκταῖον νὰ ριζοβολήσῃ τὸ καλὸν τοῦτο καὶ νὰ καταστήσῃ σὺν τῷ χρόνῳ ἀπαραίτητον ἔθος.

Οὐχ ἦττον τελεσφόρον πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν ἐκρίθη ἐφέτος ἢ ἐκδοσις περιοδικοῦ μέλλοντος νὰ καταστήσῃ κοινωτέρας παρ' ἡμῖν τὰς παιδαγωγικὰς γνώσεις καὶ τὰς νεωτέρας προόδους τῆς διδακτικῆς, ὧν τηλικαύτην, ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν ἀπεδείχθη, ἔχομεν χρεῖαν πρὸς βελτίωσιν τοῦ σχολείου. Καὶ ἂν κατὰ τὸ σοφὸν λόγιον ἡ ἀρχὴ εἶνε τοῦ παντός τὸ ἥμισυ, μετὰ χαρᾶς ἀνακοινῶ ὑμῖν, ὅτι τὸ διοικητικὸν συμβούλιον μετὰ δύο συνδιασκέψεις, ὧν κληθέντες μετέσχον καὶ πολλοὶ ἔγκριτοι ἑταῖροι καὶ ἐν αἷς συνεζητήθησαν τὰ περὶ ἐκδόσεως καὶ συντηρήσεως τοῦ περιοδικοῦ, ἐξέδωκε τὸ καταστατικὸν αὐτοῦ, καθ' ὃ θέλει ἀποστέλλεσθαι δωρεὰν τοῖς τοῦ συλλόγου ἐταίροις.

Δράττομαι δὲ τὴν εὐκαιρίαν νὰ ἐπικαλεσθῶ τὴν συνδρομὴν πάντων τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου καὶ ἄλλων φιλομούσων πρὸς ὑποστήριξιν αὐτοῦ. Διότι τὸ περιοδικὸν μέλλει νὰ χρησιμεύσῃ ὡς πνευματικὸς σύνδεσμος τῶν μελῶν τοῦ συλλόγου, καὶ ὡς μέσον τῆς πνευματικῆς ἐπικοινωνίας καὶ ἀλληλεπικουρίας αὐτῶν ἐν τῷ σταδίῳ τῆς διδασκαλίας. Γινώσκω τὰς

πολλὰς δυσχερείας αἱ τινες καθιστῶσι δύσκολον τὴν συντήρησιν τοιοῦτου περιοδικοῦ παρ' ἡμῖν σήμερον διὰ τε τὴν ὑλικὴν καὶ μάλιστα τὴν ἐπιστημονικὴν ἀδυναμίαν· καὶ ὅμως εἶνε ἀνάγκη νὰ κινηθῶμεν ὅπωςδὴποτε. Ἐκ τῆς ἀκινησίας καὶ τῆς σταυρώσεως τῶν χειρῶν οὐδὲν ἔχει τις νὰ περιμένῃ.

Περὶ δὲ τὸν ἕτερον τῶν οὐσιωδῶν σκοπῶν τῶν ἐνεργειῶν τοῦ συλλόγου τὸν ἀφορῶντα εἰς τὸν σχηματισμὸν ὀρθῆς καὶ πλήρους ἐννοίας παρ' ἡμῖν περὶ τοῦ σχολείου καὶ τῶν πρὸς εὐκαρπον αὐτοῦ παραγωγὴν προσφύρων μέσων, μετὰ λύπης ὁμολογῶ, ὅτι κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο ἐλάχιστον ἠδυνήθη νὰ ἐργασθῇ ὁ ἡμέτερος σύλλογος, δι' οὗ ἐξέθηκα ἀνωτέρω ἐκτάκτους λόγους. Ῥητέον ὅμως, ὅτι δὲν εἶνε ὅλως ἀλλότριον τῶν ἐνεργειῶν τοῦ ἡμετέρου συλλόγου τὸ εὐέλπι σύμπτωμα, ὅπερ δύναται νὰ διέδῃ ὁ ἐταστικώτερον ὄμμα ῥίπτων ἐπὶ τῶν ἡμετέρων πραγμάτων καὶ τὴν βελτίωσιν τοῦ σχολείου πολλῶν. Οὐκ ὀλίγα, οὐδὲ ἄστοχα ἀπὸ τινων ἤδη ἐτῶν ἐγράφησαν παρὰ λογίων περὶ τοῦ θέματος τούτου, καὶ πολλαὶ φωναὶ ὑψώθησαν προκαλοῦσαι τὴν προσοχὴν τῶν ἀρμοδίων ἐπὶ τὰς ἀτελείας τῆς καθ' ἡμᾶς ἐκπαίδευσως καὶ τὰ ἐκ ταύτης ἐπαπειλοῦντα τὸν τόπον δεινά.

Εἶνε δὲ γνωστὸν ἐν παντὶ ὅτι ἡ ὁμολογία τοῦ κακοῦ καὶ ἡ διάγνωσις τῶν αἰτιῶν εἶνε τὸ πρῶτον καὶ ἀναγκαῖον πρὸς τὴν βελτίωσιν βῆμα. Καὶ ἐν τῷ ἀρμοδίῳ δὲ ὑπουργείῳ καὶ πρότερον μὲν, ἀλλὰ μάλιστα ἀπὸ τῆς ὑπουργίας τοῦ εὐπαιδευτοῦ καὶ πάνυ φιλοτίμως ἐργασθέντος κ. Μίληση, παρατηρεῖται κίνησις τις περὶ τὴν βαθυτέραν μελέτην τῶν τοῦ σχολείου ἐλλείψεων καὶ τῶν πρὸς θεραπείαν αὐτῶν προσφορωτέρων μέτρων. Αἱ ὑπὸ τὴν πεφωτισμένην προεδρείαν αὐτοῦ μακρὰ ἐν τῷ ὑπουργείῳ συνδιασκέψεις πολυμελοῦς ἐπιτροπείας καὶ τὰ δημοσιευθέντα τούτων ἀξιόλογα πορίσματα, εἶνε κατ' ἀλήθειαν ἀξιέπαινοι καὶ εὐέλπιδες ἀπόπειραι πρὸς βελτίωσιν τοῦ σχολείου. Τὴν ἀρξαμένην δὲ ταύτην κίνησιν δὲν διέκοψεν ἐντελῶς ἡ ἐξακολουθοῦσα νὰ κρατῇ ἡμᾶς μετεώρους ἐξωτερικὴ ἀνωμαλία καὶ ἡ ἐξ αὐτῆς τῶν ἐθνικῶν πόθων ἀφύπνισις. Καὶ ἐν μέσῳ τοιούτων περιστάσεων δὲν ἀπηξίωσε τὸ κοινοβούλιον νὰ κυρώσῃ ὁμοθυμῶς τὸ περὶ συστάσεως διδασκαλείου νομοσχέδιον, ὅπερ, ἐν μέσῳ πολλῶν σοβαρῶν ἀσχολιῶν τοῦ συνέταξε καὶ εἰσήγαγεν ὁμοῦ μετὰ τοῦ περὶ δημοτικῶν σχολείου νομοσχεδίου ὁ τοσαῦτα δείγματα καὶ τῆς πρὸς τοὺς λειτουργοὺς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως τιμῆς καὶ τοῦ ὑπὲρ τῆς βελτιώσεως αὐτῆς ζωηροῦ ἐνδικερόντος πρᾶσχῶν σεβαστοῦ ὑπουργοῦ κ. Θ. Δεληγιάννης. Ἐκ τούτου δύναται τις νὰ ἀναμφισβητῶς νὰ συναγάγῃ ὅτι καὶ ἡ ἐθνικὴ ἀντιπροσωπεία καὶ οἱ προϊστάμενοι αὐτῆς πολιτικοὶ ἄνδρες τοῦ ἔθνους τὴν αὐτὴν ἔχουσι γνώμην περὶ τῆς ἐπείγουσας ἀνάγκης τῆς βελτιώσεως τοῦ σχο-

λείου καὶ περίφροντι μέλημα πᾶν τὸ πρὸς ταύτην συντελοῦν. Μεγάλα δ' εἰκότως δύναται νὰ ἐλπίζῃ τις ἐκ τῆς τοιαύτης ὁμοθύμον γνώμης τῶν διακεκριμένων πολιτικῶν ἀνδρῶν τῆς πατρίδος.

Ἐπηλλαγμένον τὸ Διοικ. συμβούλιον τῶν πρὸς συζήτησιν παιδαγωγικῶν καὶ μεθοδολογικῶν ζητημάτων συγκαλουμένων εἰδικῶν συνελεύσεων ἔστρεψεν πᾶσαν αὐτοῦ τὴν προσοχὴν περὶ τὰ οἰκονομικά τοῦ Συλλόγου· διότι εἰ καὶ κατεβλήθησαν προσπάθειαι κατὰ τὸ περυσινὸν ἔτος ὅπως τακτοποιηθῶσι τὰ βιβλία καὶ οἱ λογαριασμοὶ τοῦ Συλλόγου, πολλὰ ἔμμενον τὰ ἐκκρεμῆ καὶ μικρὰς ἐλπίδας εὐχεροῦς λύσεως παρέχοντα, ὡς ἐκ τῆς ἐπελθούσης ἀθεραπεύτου κατὰ τὰ προηγούμενα ἔτη ἐν τοῖς βιβλίοις ἀνωμαλίας. Καὶ ὁμοῦς ἀνάγκη κατεπείγουσα παρίστατο νὰ τακτοποιηθῶσιν οἱ λογαριασμοὶ τοῦ ταμείου, ὅπως οὐ μόνον ὑπάρχωσι πόροι πρὸς πλήρωσιν τῶν καθημερινῶν χρειῶν, ἀλλὰ, ὅπερ σπουδαιότερον, ὅπως δυνηθῇ εἰς τὸ μέλλον ὁ Σύλλογος νὰ ἐπαρκέσῃ εἰς οἰκονομικὴν ἀρωγὴν τῶν ἕνεκα γήρωσ ἢ νόσου ἀνικάνων πρὸς ἐργασίαν ἐταίρων, κατὰ τὴν περὶ τούτου θεμελιώδη τοῦ καταστατικοῦ διάταξιν. Εὐκταῖον δὲ θὰ ἦτο, ἂν ἤθελέ ποτε δυνηθῇ ὁ Σύλλογος ἐξ ὠρισμένων πόρων ν' ἀποκτήσῃ εἰδικὸν κεφάλαιον ἱκανὸν ὥστε νὰ ἐπαρκῇ εἰς ἀρωγὴν ἀπορφανιζομένων οἰκογενειῶν ἢ καὶ δυστυχούντων ἕνεκεν γήρωσ ἢ νόσου ἢ καὶ ἄλλων βιωτικῶν περιπετειῶν ἐταίρων. Εὐάριθμα δὲ παραδείγματα παρασχεθείσης βοήθειας εἰς τινὰς οἰκογενείας δι' ἐνεργειῶν τοῦ Συλλόγου ἢ καὶ προχίρετικῶν ἐράνων τῶν μελῶν αὐτοῦ ἀποδεικνύουσιν ἡλικίαν δύναμιν ἐν τῷ μέλλοντι θὰ παρείχον τῷ Συλλόγῳ αἱ πρὸς πλήρωσιν τοῦ φιλαδέλφου καὶ φιλανθρώπου τούτου σκοποῦ εὐτυχεῖς ἐνεργεῖαι καὶ προσπάθειαι αὐτοῦ· διότι πάντες γινώσκομεν ὅτι, οὐχὶ εἰς ἀπόθεμα γεροντικοῦ ἐφοδίου ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τοῦ καθ' ἡμέραν βίου ἀνάγκας, τὰς τοσοῦτω ἐπιβλητικὰς καὶ δυσπαλλάκτους, εἶνε ὁμολογουμένως ἀνεπαρκεῖς οἱ τῶν διδασκάλων μισθοί. Πρὸς πλήρωσιν τοῦ ἱεροῦ τούτου σκοποῦ τοῦ Συλλόγου τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον μετὰ πολλὰς διασκέψεις καὶ συζητήσεις προῆλθεν εἰς τὴν ἀπόφασιν νὰ συστήσῃ μετοχικὸν δικασκαλικὸν ταμεῖον, παρεμφερὲς πρὸς τὸ γενικὸν τῶν πολιτικῶν ὑπαλλήλων. Τὴν σύνταξιν δὲ τοῦ καταστατικοῦ τοῦ μετοχικοῦ δικασκαλικοῦ ταμείου ἀνέθηκαν εἰς πενταμελῆ ἐπιτροπήν συγκεκροτημένην ἐξ ἀνδρῶν ἐντρίβων περὶ τὰ οἰκονομολογικὰ ζητήματα τῶν κκ. Δημ. Δεβίδου, Ἀριστείδου Οἰκονόμου, Νικολίου Σπαθῆ, Παναγιώτου Νικολοπούλου καὶ ἐκ τοῦ γενικοῦ γραμματέως τοῦ Συλλόγου κ. Πάνου Κωνσταντινίδου, πρὸς ὃν ὡς καὶ πρὸς τὸν ταμίαν τοῦ Συλλόγου κ. Κωτσάπην ὀφείλεται δίκαιος ἔπαινος, δι' ὃν ἐπεδείξαντο ἐπὶ τοῦ προκειμένου ἀξιέ-

παινον ζήλον και δι' ους προθύμως ανέλαβον κόπους προς κανονισμόν τῶν οικονομικῶν ἐν γένει τοῦ Συλλόγου. Ἡ ἐπιτροπεία αὕτη συνέταξε τὸ καταστατικὸν τοῦ ὑπὲρ τῶν ἀναξιοπαθούντων ἐταίρων ἰδρυθησομένου μετοχικοῦ ταμείου, ὅπερ ἐκτυπωθὲν εἰς πλεῖστα ἀντίτυπα καὶ διανεμηθὲν πρὸς πάντας τοὺς ἐτέρους πρόκειται προσεχῶς νὰ ἐπιψηφισθῇ ὑπὸ τῆς γενικῆς ἡμῶν συνελεύσεως. Εὐχομαί δὲ τοῦ νέου Διοικητικοῦ Συμβουλίου αἰ προσπάθειαι νὰ στεφθῶσι δι' ἐπιτυχίας ὅπως πληρωθῇ ὁ διακαὴς πάντων ἡμῶν πόθος τῆς ἐπὶ ἐδραίων βάσεων συστάσεως μετοχικοῦ ταμείου ἐξ οὗ νὰ χρηγηται ἀνακουφιστικὴ πῶς βοήθεια πρὸς τοὺς δεινοπαθοῦντας λειτουργοὺς τῆς δημοσίας ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐταίρους τοῦ Συλλόγου.

Ὡσαύτως τὸ Συμβούλιον εἰργάσθη κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὡς ἔφθην εἰπὼν, πρὸς ἄρσιν τῶν δυσχερειῶν ὅσκι ἀνεφύσσαν ἐν τοῖς λογαριασμοῖς τοῦ ἡμετέρου Συλλόγου ἀπὸ τοῦ δευτέρου τῆς συστάσεώς του ἔτους. Παρέστη δὲ ἡ ἀνάγκη τῆς τακτοποιήσεως ταύτης, τοσοῦτω μᾶλλον ἐπειγούσα καθ' ὅσον ἔπρεπε νὰ ζητηθῶσι τὰ καθυστερούμενα ὑπὸ πλείστων ἐταίρων, ἵνα κανονισθῶσι τὰ δικαιώματα αὐτῶν ἐν τῷ συγκροτηθησομένῳ « Μετοχικῷ ταμείῳ τῶν ἐταίρων. » Ἡ ἐργασία ἡ πρὸς τακτοποίησιν τῶν μερίδων τῶν ἐταίρων καὶ προσδιορισμὸν τῆς ὀφειλῆς ἐκάστου ἦν πολυπλοκωτάτη καὶ πολυπονωτάτη, ἕνεκα τῆς ἐλλείψεως τακτικῶν βιβλίων τοῦ ταμείου τῶν δύο πρώτων συλλογικῶν ἐτῶν. Ἐπρεπε δὲ νὰ ἀναδιφηθῇ ἡ σωρεία τῶν ἀπὸ τριστίας ἐπεστραμμένων ἀποδείξεων παρὰ πλείστων ἐταίρων νὰ ταξινομηθῶσιν αὐταὶ κατ' ὄνομα καὶ κατ' ἑξαμηνίαν καὶ κατ' ἀριθμὸν, ἵνα εὐρεθῇ τίνες τῶν ἐταίρων ὄφειλον καὶ πόσας ἑξαμηνιαίας συνδρομάς των καθυστεροῦν. Ἐπὶ πολλάς δὲ συνεχεῖς ὥρας καὶ ἐπὶ πολλάς ἡμέρας ἀπησχολήθησαν ὅτε γενικὸς γρραμματεὺς τοῦ Συλλόγου καὶ ὁ εἰδικὸς κ. Θεοδώροπουλος οἱ φιλοτίμως ἀναλαβόντες τὴν καματηρὰν ταύτην ἐργασίαν ἵνα συντάξωσι τοὺς πίνακας τῶν καταβεβλημένων καὶ ὀφειλομένων ἑξαμηνιαίων συνδρομῶν ἐξάγοντες ἀπὸ τὰ στελέχη τῶν διπλοτύπων ἀποδείξεων καὶ ἀπὸ τὰ ἐπεστραμμένα ἀποσπάσματα, κατὰ τίνες ἑξαμηνίας δὲν ἐξεδόθησαν ἀποδείξεις πληρωμῆς ὑπὸ τῶν προκατόχων ταμιῶν (τῶν καὶ κατὰ τὰ τρία πρώτα ἔτη χρηματισάντων) καὶ ἰδίως τοῦ μακαρίτου Θ. Βουκύδου. Μετὰ δὲ τὴν κατάστρωσιν τῶν πινάκων τούτων, οὗς ἐκτετυπωμένους θέλετε ἔχει εὐθὺς μετ' ὀλίγας ἡμέρας, ἔδει νὰ σημειωθῇ ἐπὶ τῶν ἐν μηνὶ Μαρτίῳ ἐκδοθεισῶν ἀποδείξεων, τί ἕκαστος τῶν ἐταίρων ὄφειλεν νὰ ἀποστείλῃ εἰς τὸ ταμεῖον. Μετὰ τοῦτο δ' ἐξετυπώθησαν γνωστοποιητήρια ἡμιέντυπα, ἅτινα συμπληρωθέντα δι' ἀναγραφῆς τῶν καθυστερουμένων ἑξαμηνιαίων συνδρομῶν ἐπέμφθησαν πρὸς ἅπαντας

τούς εταίρους, οὓς ὁμολογοῦμεν ὅτι εὖρομεν λίαν προθύμους εἰς τὴν ἡμετέραν πρόσκλησιν πρὸς ἔκτισιν τῶν καθυστερουμένων. Τοιούτῳ τρόπῳ, κύριοι, κατωρθώθη νὰ εἰσαχθῶσιν αἱ καθυστερούμεναι συνδρομαὶ κατὰ τὸ ἥμισυ.

Πολλοὶ δὲ τῶν εταίρων φιλοτιμίως ἀπέστειλαν εἰς τὸ ταμεῖον τοῦ συλλόγου ἑπτὰ, ὀκτῶ, καὶ τινες καὶ πλείονας ἔτι καθυστερουμένας συνδρομάς των. Ὁμολογῶ δὲ ὅτι ἄνευ πολλῶν ἐλπίδων ἕνεκα τῶν δυσχερῶν οικονομικῶν περιστάσεων, ἐπελήφθημεν τὸ κατ' ἀρχὰς τῶν ταμειυτικῶν τούτων ἐργασιῶν, ἀλλ' ἡ φιλοτιμία τῶν κ. κ. εταίρων καὶ μάλιστα ἡ πρόθυμος συνδρομὴ ἢ παρὰ τῶν κατὰ νομοὺς καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κυρίων ἀντεπιστελλόντων ἐπιτίμων συμβούλων, πρὸς οὓς ὀφείλω ν' ἀπονείμω τὸν δίκαιον ἔπαινον, ἐπέφερε τὸ τοσούτῳ εὐάρεστον ἀποτέλεσμα ν' ἀποταμιεύωμεν ἐκ μόνων τῶν εἰσπράξεων τῶν συνδρομῶν τῶν εταίρων καὶ τινων συνδρομητῶν καὶ δωρητῶν (τῶν ἀδελφῶν κυρίων Νεγρεποντῶν) τὸ οὐχὶ εὐκαταφρόνητον ποσὸν τῶν τεσσάρων χιλιάδων δραχμῶν εἰς χρεώγραφα καὶ ἔντοκα γραμμάτια ὡς ἐν λεπτομερεῖ ἐκθέσει ὁ κ. Ταμίας τοῦ συλλόγου θέλει μετ' ἐμὲ ἀφηγηθῆ ὑμῖν.

Ἔτερον μέλημα τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου, ἐξ οὗ ἔμελλε νὰ πληρωθῆ ὁμολογουμένη χρεία τοῦ συλλόγου, ἐγένετο ἡ σκέψις περὶ συστάσεως βιβλιοθήκης αὐτοῦ. Διότι τῷ ὄντι εἰς σωματεῖον λογίων ἀνδρῶν, συνεργουμένων πολλάκις τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐπὶ τὸ αὐτὸ καὶ ἀσχολουμένων περὶ συζητήσεως ἐπιστημονικῶν ζητημάτων, εἶνε τῶν ὧν οὐκ ἄνευ ἢ ἀπόκτησις βιβλιοθήκης. Τῆς βιβλιοθήκης ταύτης ἐκ τῶν ἐνόντων καταρτισθείσης καὶ πλουτισθησομένης, ὡς εἰκός, διὰ τῆς συνδρομῆς φιλομούσων ἀνδρῶν ἢ καὶ εταίρων τὴν ἐφορείαν ἀνεδείχθη μὲν πάνυ προθύμως ἐν ἀρχῇ ὁ συνάδελφος κ. Δημ. Κυριακόπουλος, ἀλλὰ μετὰ μικρὸν ἀτυχῶς κωλύματα οἰκογενειακὰ ἠνάγκασαν αὐτὸν νὰ παραιτήσῃ αὐτήν. Ἐλπίσωμεν ὅτι κατὰ τὸ ἐπιὸν ἔτος θέλομεν ἐργασθῆ σπουδαιότερον καὶ ἐπὶ τοῦ ἔργου τούτου. Εἰς τὴν βιβλιοθήκην τοῦ συλλόγου ὀλίγιστα βιβλία κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο προσετέθησαν.

Τρεῖς ἀξιόλογοι χρηματικαὶ προσφοραὶ ἐγένοντο ἐφέτος πρὸς τὸν σύλλογον. Χιλίας μὲν διακοσίας δραχμῶν ἀπέστειλε τῷ συλλόγῳ ἐκ Βουκουρεστίου ὁ φιλογενέστατος ἰατρός κύριος Γεώργιος Κυριαζῆς, ἐπίτιμον μέλος τοῦ συλλόγου, πρὸς ὃν ἐκφράζω καὶ ἤδη δημοσίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην τοῦ συλλόγου, ἐπὶ τε τῇ εὐγενεῖ ταύτῃ προσφορᾷ καὶ ἐπὶ τοῖς ἐλληνικωτάτοις αἰσθήμασιν ἅπερ ὁ φιλόπολις οὗτος ἀνὴρ ἐκφράζει ἐν τῇ ἐπιστολῇ του, ἣτις εἶνε ἀληθὲς κάτοπτρον τῶν περικοσμουσῶν αὐτὸν ἀρετῶν. Ἐπὶ

ταύτη ἐκφράζον τὴν εὐγνωμοσύνην του τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἀνεκήρυξεν αὐτὸν εὐεργέτην τοῦ συλλόγου. Ὁ δαφνοστεφὴς τῶν Ψαρρῶν ναύτης ὁ κ. Κωνσταντῖνος Νικόδημος, εὐθὺς ὡς ἤκουσε τὴν ἐξενεχθεῖσαν ὑπὸ τοῦ συλλόγου γνώμην, ὅτι πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ φερωνύμου αὐτῷ ἀγῶνος ἔδει νὰ προστεθῶσι πεντακόσiai ἔτι δραχμαὶ πρὸς ταῖς χιλιάς, ἅς ἀπὸ τοῦ δευτέρου ἔτους τοῦ συλλόγου κατέθηκεν ὡς ἔπαθλον, αὐθόρμητος προσήνεγκε καὶ ταύτας. Ἄλλην προσφορὰν ἐπ' ἴσης ἀξίαν λόγου ἔχομεν τὴν ἐν τῷ προϋπολογισμῷ τοῦ ὑπουργείου τῆς Παιδείας περιληφθεῖσαν καὶ κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ἣτις ἐλπίζω ὅτι θέλει κατασταθῆ τακτικὴ ἐτησίαι συνδρομή, ἀφοῦ κατὰ τὸ ἐφestsὼς ἔτος τῶν μεγάλων ἐκτάκτων δαπανῶν οὐ μόνον δὲν ἀπηλείφθη ἀλλὰ καὶ νύξήθη κατὰ διακοσίας ἔτι δραχμάς συμποσωθεῖσα εἰς δραχμάς ἑπτακοσίας.

Κατὰ ταῦτο τὸ ἔτος ἐγένετο ἡ κρίσις τοῦ Νικοδημείου ἀγῶνος κατὰ τοὺς πρόκεκηρυγμένους ὅρους.

Γινώσκετε ὅτι ὁ ἐνδοξὸς ναύαρχος κατέστησε τὸν ἀγῶνα τοῦτον φλεγόμενος ἐκ τοῦ πόθου ἵνα συνταχθὲν βιβλίον ἠθικὸν καὶ χριστιανικὸν χρησιμεύσῃ ὡς ἀνάγνωσμα τοῦ λαοῦ καὶ τῶν παιδῶν. Ὁ ἡμέτερος σύλλογος, εἰς τὴν ἐπιμέλειαν τοῦ ὁποίου ἀνέθηκε τὴν κρίσιν ὁ σεβαστὸς γέρων, εἶχε προκηρύξει τὸ δεύτερον ἤδη τὸν ἀγῶνα, εἰς ὃν εἷς καὶ μόνος ἀπεδύθη. Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἐξελέξατο ἐπὶ τούτῳ ἐπιτροπεῖαν ὑπὸ τὴν ἐμὴν προεδρείαν, ἣτις κρίνασα τὸ ἔργον δὲν εὔρε δυστυχῶς αὐτὸ ἄξιον τοῦ βραβείου, δι' οὗς ἐξέθηκε ἐν τῇ δημοσιευθείσῃ κρίσει λόγους. Ἐξήνεγκε δὲ τὴν γνώμην ὅτι ὁ ἀγὼν ἔδει νὰ διαιρεθῆ κατὰ τὰ τρία διάφορα εἶδη τῆς ὕλης. Τὴν γνώμην ταύτην ἦν ἀπεδέξατο καὶ τὸ διοικητικὸν συμβούλιον ἀκούσας ὁ σεβαστὸς ναύαρχος, οὐ μόνον συνήνεσεν εἰς τὴν κατὰ τμήματα προκήρυξιν τοῦ ἀγῶνος, ἀλλὰ καὶ προσήνεγκεν, ὡς ἔφθην εἰπὼν, καὶ πεντακοσίας ἔτι δραχμάς, ὥστε ἕκαστον τῶν τριῶν τοῦ βιβλίου μερῶν νὰ βραβευθῆ καὶ χωριστὰ ἐν ἀνάγκῃ· πρόκειται δὲ προσεχῶς νὰ προκηρυχθῆ καὶ αὐθις ὁ ἀγὼν ἐπὶ ὅροις παρέχουσι μείζονα ἐλπίδας ἐπιτυχίας.

Τὸ διοικητικὸν συμβούλιον σκεφθὲν κατὰ τὸ ἔτος τοῦτο, ὅτι ὁ σύλλογος πρὸς ἐπιτυχίαν τοῦ προεξηγηθέντος διπλοῦ σκοποῦ χρήζει τῆς συναρωγῆς καὶ ἄλλων ἀνδρῶν δυναμένων νὰ προαγάγῃ τὰς ἐργασίας του διὰ τε τῶν φώτων καὶ τῆς πολιτικῆς των δυνάμεως, ἀνέγραψεν ἐπίτιμα τοῦ συλλόγου μέλη πολλοὺς ἐγκρίτους βουλευτάς καὶ λογίους ἀνδρας καὶ ἀπέστειλεν αὐτοῖς τὰ προσήκοντα διπλώματα. Πάντες δ' οὗτοι ἀπεδέξαντο ταῦτα καὶ δι' ἐπιστολῶν των οὐ μόνον ἐξέφρασαν τῷ συμβουλίῳ τὰς εὐχαριστίας των ἀλλὰ καὶ ἐδήλωσαν ὅτι προθύμως θέλουσιν ἐργασθῆ

ὑπὲρ τῆς ἐπιτεύξεως τοῦ σκοποῦ τοῦ συλλόγου. Τὰ ὀνόματα τῶν ἐπιτίμων τούτων ἑταίρων θέλετε ἶδει ἐν τῷ προσαρτηθησομένῳ πίνακι.

Καὶ ταῦτα μὲν τοιαῦτα. Ἦδη θλιβερόν ἐπιβάλλεται μοι, ἀλλ' ἱερὸν καθήκον νὰ μὴ παρέλθω ἀμνημόνευτον, κατὰ τὴν ἐπίσημον ταύτην τοῦ συλλόγου ἡμέραν τὴν μνήμην ἀνδρὸς σοφοῦ καὶ ἀγαθοῦ, οὗ τὴν στέρξιν ἐπένησε καὶ θὰ πενθῆ ἐπὶ μακρὸν ἔτι μετὰ τοῦ Πανεπιστημίου καὶ τὸ ἡμέτερον σωματεῖον στερηθὲν τόσῳ προῶρως τῶν ὑπὲρ ἐπιτεόξεως τοῦ σκοποῦ αὐτοῦ πολυτίμων αὐτοῦ καὶ πεφωτισμένων ὑπηρεσιῶν. Ὁ αἰοίδιμος Πορφυρόπουλος περὶ τε τὰ γράμματα καὶ τὴν φιλοσοφίαν εἰδικῶς ἀσχοληθεὶς εἰκότως κατελέγετο μεταξὺ τῶν τὰ πρῶτα φερόντων λογίων διεκρίθη δ' ἐν τῇ διδασκαλίᾳ τῶν φιλοσοφικῶν μαθημάτων, ἅτινα ἐπὶ πολλὰ ἔτη μάλα εὐδοκίμως διδάξας ἐν τῷ Β'. Γυμνασίῳ οὐ μικρὸν συνετέλεσεν εἰς τὴν πρόοδον τῆς ἑλληνικῆς νεότητος, ὑπὲρ ἧς καὶ ὑπὸ δεινῆς νόσου ἀπειλούμενος ἀδιαλείπτως ἐπόνει συνεργάτης αὐτοῦ καὶ γὰρ ἐπὶ ἱκανὸν χρόνον ἐν τῷ Γυμνασίῳ ἐκείνῳ ἐξετίμησα εἶπερ τις καὶ ἄλλος τὴν ἀκραιφνῆ φιλοπατρίαν καὶ φιλανθρωπίαν τοῦ ἀνδρός, τὴν ὀρθότητα καὶ λεπτότητα τῆς κρίσεως, τὸ τῆς βουλήσεως σθένος καὶ τὸν πρὸς τὸ καθήκον ἀμετάπτωτον ἄνευ πατάγου ἔρωτα. Ἐν τοῖς τρόποις δ' αὐτοῦ κατὰ τὰς πρὸς τοὺς φίλους ἀναστροφὰς εὐκράτως συνανεμίγνυε τὴν ἐμβρίθειαν μετὰ τῆς χάριτος, τὴν σεμνότητα μετὰ τῆς ἀφελείας, καὶ τοῖς πᾶσιν ἐνέπνεε τὴν ἀγάπην καὶ τὴν ἐμπιστοσύνην. Ἐν ἐνὶ λόγῳ ὁ αἰοίδιμος Πορφυρόπουλος ἦν τύπος ἀληθοῦς πεπαιδευμένου. Κληθέντα δ' ἐσχάτως εἰς τὸ Πανεπιστήμιον καὶ ἀρξάμενον ἐπ' αἰσίοις οἰωνοῖς τὴν ἐν εὐρυτέρῳ κύκλῳ διδασκαλίαν τῆς φιλοσοφίας ἀφήρπασεν ἀφ' ἡμῶν ὁ θάνατος ἀποξηράνας οὕτω πηγὴν διαυγῶν ναμάτων, ἀφ' ὧν εἰκότως ἀνέμενε νὰ σβέσῃ τὴν δίψαν τῆς ἡ νῦν σπουδάζουσα νεότητος.

Ἐπὶ ἐν δ' ἔτος ἐμπείρως καὶ συνετῶς ὡς πρόεδρος ἰθύνας τὰς τοῦ ἡμετέρου συλλόγου ἐργασίας ἀπέπτη ἀνὰ στόμα τὸν ἡμέτερον σύλλογον ἔχων ἀπὸ τοῦ μέσου ἡμῶν καταλιπὼν κενόν, ὅπερ οὔτε ἡ ἀηδῶς ἐπιδεικτιῶσα ἐπιστημονικὴ πτωχαλαζονία, οὔτε ἡ ἐπιτετηδευμένη ἀρετὴ τῶν καθ' ἡμᾶς χρόνων δύναται εὐκόλως ν' ἀναπληρώσῃ.

Καταλήγων ὀφείλω νὰ ἐκφράσω τὰς εὐχαριστίας μου πρὸς τὰ ἀξιότιμα μέλη τοῦ διοικητικοῦ συμβουλίου ἐφ' ἧ παρέσχον προθύμῳ καὶ πολυτίμῳ λειτουργίᾳ τῷ συλλόγῳ ἀγωνιζόμενοι ὑπὲρ εὐοδώσεως τοῦ σκοποῦ του. Βῦχομαι δὲ νὰ χωρήσωσι κατ' εὐχὴν εἰς τὸ μέλλον αἱ ἡμέτεραι ἐργασίαι τῇ πεφωτισμένῃ δρατηριότητι τῶν κυρίων ἑταίρων, πρὸς οὓς πάνυ εἰκότως προσβλέπει μετ' ἐλπίδων ἡ πατρίς.